

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОХОДЖЕННЯ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
освітньо-наукова програма ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Київ 2025

Рекомендовані Вченою Радою Педагогічного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Протокол № 14 від 25 червня 2025 р.

Розробник:

Матвієнко Олена Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Рецензенти:

Біда Олена Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

Титова Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри професійної підготовки, документознавства та публічного управління Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

ВСТУП

Науково-педагогічна практика є складником професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою «Освітні, педагогічні науки» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Вона забезпечує можливості для застосування набутих знань у викладацькій і дослідницькій діяльності, розвитку педагогічної майстерності та набуття досвіду професійної взаємодії.

Практика поєднує науково-педагогічну діяльність у закладі вищої освіти та науково-дослідницьку діяльність у сфері освіти. Під час її проходження аспіранти ознайомлюються з організацією освітньої та наукової роботи, вивчають досвід викладачів і дослідників, готують та проводять навчальні заняття, розробляють методичні матеріали, виконують погоджені дослідницькі завдання.

Важливе місце посідає осмислення зв'язку між науковим пошуком і викладанням. Результати досліджень допомагають збагачувати зміст навчальних дисциплін, добирати актуальні приклади, розробляти проблемні запитання та практичні завдання. Водночас педагогічний досвід спонукає до уточнення дослідницьких питань і пошуку способів розв'язання освітніх проблем.

Методичні рекомендації розкривають мету, завдання, зміст і порядок проходження практики, містять поради щодо виконання основних видів роботи, підготовки звітних матеріалів та представлення результатів. Вони призначені для аспірантів, наукових керівників і фахівців, які забезпечують супровід практичної підготовки.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-педагогічна практика є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки» підготовки докторів філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Практична підготовка ґрунтується на знаннях і вміннях, набутих під час вивчення дисциплін загальнонаукової та спеціальної підготовки, а також у процесі виконання дисертаційного дослідження.

Показник	Характеристика
Назва практики	Науково-педагогічна практика
Статус освітнього компонента	Обов'язковий
Освітньо-наукова програма	«Освітні, педагогічні науки»
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Форми здобуття освіти	Очна (денна, вечірня), заочна
Семестр	V
Тривалість	4 тижні
Обсяг	6 кредитів ЄКТС, 180 годин
Форма підсумкового контролю	Залік

Практика організовується як єдиний освітній компонент із двома взаємопов'язаними змістовими модулями, спільним індивідуальним планом, єдиною звітністю та підсумковим оцінюванням.

Конкретні строки проходження практики визначаються графіком освітнього процесу. Зміст індивідуальної роботи уточнюється з урахуванням теми дисертації, професійних інтересів аспіранта, розкладу навчальних занять і можливостей баз практики.

Загальний обсяг роботи охоплює ознайомлення з діяльністю баз практики, відвідування й аналіз занять, підготовку та проведення власних занять, опрацювання джерел, виконання дослідницького завдання, консультації, оформлення звітності та представлення результатів. Викладацька й дослідницька робота може здійснюватися послідовно або паралельно за погодженим графіком.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою науково-педагогічної практики є розвиток готовності майбутніх докторів філософії до викладацької, навчально-методичної та науково-дослідницької діяльності через набуття практичного досвіду роботи у сфері освіти, професійної взаємодії та використання результатів досліджень в освітньому процесі.

Основними завданнями практики є:

1. Поглиблення й практичне застосування знань із педагогіки вищої школи, методики викладання та методології педагогічних досліджень.
2. Ознайомлення з організацією освітньої, навчально-методичної та наукової роботи баз практики.
3. Вивчення досвіду викладачів, сучасних методів навчання й організації взаємодії зі здобувачами вищої освіти.
4. Набуття досвіду планування та проведення навчальних занять, підготовки дидактичних матеріалів і використання цифрових освітніх ресурсів.
5. Розвиток умінь підтримувати пізнавальну активність, самостійну та дослідницьку роботу здобувачів вищої освіти.
6. Удосконалення навичок пошуку й аналізу наукової інформації, виконання дослідницьких завдань та обґрунтування отриманих висновків.
7. Набуття досвіду співпраці з викладачами, науковцями та іншими фахівцями у сфері освіти.
8. Розвиток умінь представляти результати роботи, здійснювати самоаналіз і враховувати професійні рекомендації.
9. Практичне застосування принципів академічної доброчесності, педагогічної та дослідницької етики.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Практика сприяє застосуванню теоретичних знань у професійних ситуаціях і розвитку вмінь, необхідних для поєднання викладацької та наукової діяльності.

За результатами проходження практики аспірант має вміти:

- орієнтуватися в організації освітньої, навчально-методичної та наукової роботи кафедри;
- аналізувати навчальні заняття, визначати доцільність використаних методів і способів взаємодії з аудиторією;
- планувати заняття, формулювати очікувані результати, добирати зміст, завдання та засоби навчання;
- готувати навчально-методичні матеріали й проводити заняття за погодженим планом;

- організовувати професійну комунікацію та надавати конструктивний зворотний зв'язок;
- опрацьовувати наукові джерела й матеріали, необхідні для виконання дослідницького завдання;
- обґрунтовувати обрані дослідницькі підходи, узагальнювати результати та визначати можливості їх застосування;
- використовувати наукові напрацювання у викладанні;
- представляти результати власної діяльності, аналізувати труднощі та визначати напрями професійного вдосконалення;
- дотримуватися академічної доброчесності й етичних принципів професійної взаємодії.

Досягнення цих результатів відображається у виконаних завданнях, підготовлених навчально-методичних і дослідницьких матеріалах, щоденнику, підсумковому звіті та захисті практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Аспіранти, як правило, проходять практику на кафедрі, за якою вони закріплені. Вона також може здійснюватися в інших закладах освіти, наукових установах, освітніх і дослідницьких центрах, установах та організаціях відповідно до укладених договорів.

База практики має забезпечувати умови для виконання погоджених завдань, отримання методичної підтримки та представлення результатів. Обидва змістові модулі можуть реалізовуватися на одній базі або на кількох базах залежно від характеру роботи.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики здійснює кафедра. Завідувач кафедри координує її організацію, затверджує індивідуальні плани та забезпечує розгляд результатів практичної підготовки.

Безпосереднє керівництво практикою здійснює науковий керівник аспіранта. Він допомагає визначити зміст роботи, погоджує індивідуальний план, консультує щодо підготовки занять і виконання дослідницького завдання, обговорює результати та готує відгук.

Керівник або визначений фахівець від бази практики ознайомлює аспіранта з роботою відповідного підрозділу, сприяє виконанню завдань і надає рекомендації.

Аспірант бере участь у настановчій конференції, складає індивідуальний план, виконує погоджені завдання, веде щоденник і своєчасно подає звітні матеріали. Якщо виникає потреба змінити строки чи зміст окремих видів роботи, такі зміни узгоджуються з керівником і відображаються в плані.

5. ЗМІСТ ТА ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Зміст практики охоплює два взаємопов'язані модулі.

Змістовий модуль	База проходження	Основний зміст
Модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти	Кафедра закладу вищої освіти	Ознайомлення з освітнім процесом; відвідування й аналіз занять; підготовка навчально-методичних матеріалів; проведення занять; використання наукових результатів у викладанні.
Модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти	Заклад вищої освіти, наукова установа, освітній чи дослідницький центр, інша установа або організація, що здійснює відповідну діяльність	Ознайомлення з дослідницькою, науково-методичною або освітньо-аналітичною роботою; опрацювання джерел; виконання індивідуального дослідницького завдання; обговорення та представлення результатів.

Підготовчий етап передбачає участь у настановчій конференції, ознайомлення із завданнями, умовами проходження та оцінювання практики, визначення баз і складання індивідуального плану.

Основний етап охоплює виконання завдань обох змістових модулів, підготовку навчально-методичних і дослідницьких матеріалів, консультації та обговорення проміжних результатів.

Підсумковий етап передбачає узагальнення виконаної роботи, оформлення звітних матеріалів, отримання відгуку керівника та захист результатів.

Орієнтовна послідовність роботи:

1. Ознайомлення з програмою, завданнями й організацією практики.
2. Складання та погодження індивідуального плану.
3. Ознайомлення з діяльністю баз практики.
4. Відвідування й аналіз навчальних занять.
5. Підготовка та проведення власних занять.
6. Опрацювання джерел і виконання дослідницького завдання.
7. Обговорення результатів із керівниками.
8. Підготовка звіту та представлення результатів практики.

6. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

6.1. Ознайомлення з організацією освітнього процесу

На початку практики аспірант ознайомлюється з організацією роботи кафедри, освітніми програмами, навчальними планами, програмами дисциплін, розкладом і доступними навчально-методичними матеріалами.

Особливу увагу варто приділити дисциплінам, до викладання яких долучається аспірант: їхній меті, змісту, очікуваним результатам навчання, формам самостійної роботи та способам оцінювання.

Короткі відомості про опрацьовані матеріали фіксуються у щоденнику. Найбільш корисні джерела використовуються для підготовки власних занять і зазначаються у відповідних розробках.

6.2. Відвідування та аналіз навчальних занять

Аспірант відвідує й аналізує не менше двох навчальних занять. Їхні теми та дати погоджуються з керівником практики.

Під час спостереження доцільно звернути увагу на:

- відповідність змісту заняття його меті;
- логіку й доступність викладу матеріалу;
- методи навчання та способи залучення аудиторії;
- використання наукових прикладів, дидактичних матеріалів і цифрових ресурсів;
- характер педагогічної взаємодії;
- організацію зворотного зв'язку та підбиття підсумків.

Аналіз оформлюється за орієнтовною схемою, наведеною в додатку 4. Він має містити конкретні спостереження та висновки про прийоми, які можуть бути корисними у власній викладацькій діяльності.

Зауваження формуються коректно, з увагою до педагогічних рішень та їхніх результатів.

6.3. Підготовка навчальних занять

Підготовка заняття розпочинається з погодження теми, виду, тривалості й очікуваних результатів. Зміст добирається з урахуванням програми дисципліни та рівня підготовленості навчальної групи.

Аспірант готує план-конспект, у якому зазначає мету, основні питання, методи роботи, необхідні матеріали, послідовність проведення заняття та рекомендовані джерела.

За потреби до плану-конспекту додаються презентація, практичні завдання, навчальні ситуації, матеріали для групової чи самостійної роботи, запитання для обговорення та критерії оцінювання.

Кількість і види матеріалів визначаються змістом заняття. Варто подбати про зрозумілість інструкцій, читабельність текстів і доступність цифрових ресурсів.

Орієнтовну структуру плану-конспекту наведено в додатку 5.

6.4. Проведення занять

Заняття проводяться за погодженим графіком після обговорення підготовлених матеріалів із керівником. Їхні види та кількість відображаються в індивідуальному плані.

Під час лекції важливо послідовно розкрити тему, пояснити основні поняття, представити наукові підходи та показати їхній зв'язок з освітньою практикою.

Семінарське заняття передбачає обговорення питань, зіставлення позицій, аргументацію та спільне формулювання висновків. Аспірант підтримує змістовну дискусію й допомагає учасникам узагальнити результати.

Практичне заняття спрямовується на застосування знань. До початку виконання завдань пояснюються їхній зміст, послідовність роботи та очікуваний результат.

Незалежно від виду заняття варто підтримувати доброзичливу взаємодію, враховувати запитання й освітні потреби здобувачів, стежити за темпом роботи та залишати час для підбиття підсумків.

6.5. Індивідуальна та позааудиторна робота

За погодженням із керівником аспірант може долучатися до консультування здобувачів, обговорення навчально-наукових робіт, діяльності наукових гуртків, підготовки освітніх і наукових заходів кафедри.

Така робота спрямовується на підтримку самостійності здобувачів, розвиток їхніх дослідницьких інтересів і вміння обґрунтовувати власні рішення.

Виконані завдання та результати стисло відображаються у щоденнику.

6.6. Самоаналіз проведених занять

Після заняття аспірант обговорює його результати з керівником і формулює короткий самоаналіз. Доцільно зазначити:

1. Що вдалося реалізувати та яких результатів досягнуто.
2. Які методи й завдання виявилися найбільш результативними.
3. Які труднощі виникли.
4. Що варто змінити під час підготовки наступних занять.

Самоаналіз подається наприкінці відповідного плану-конспекту. Окремий документ для нього не передбачається.

7. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ОСВІТИ

7.1. Ознайомлення з роботою бази практики

Аспірант ознайомлюється з основними напрямками дослідницької, науково-методичної або освітньо-аналітичної діяльності бази практики, тематикою роботи відповідного підрозділу та способами представлення результатів.

Доцільно зосередитися на тих напрямках, які пов'язані з темою дисертації та професійними інтересами аспіранта. Коротка характеристика цієї діяльності відображається у підсумковому звіті.

7.2. Опрацювання джерел і матеріалів

Добір джерел здійснюється відповідно до погодженого дослідницького завдання. Це можуть бути наукові публікації, освітні програми, методичні розробки, аналітичні звіти, документи та інші матеріали, до яких надано доступ.

Під час опрацювання варто визначати основні положення, використані підходи, результати та можливості їх застосування у власній роботі. Доцільно зіставляти позиції авторів, звертати увагу на обґрунтованість висновків і питання, які потребують подальшого вивчення.

Результати аналізу включаються до дослідницького матеріалу, а використані джерела наводяться в його списку. Окрема форма звітності про кожне опрацьоване джерело не потрібна.

7.3. Виконання індивідуального дослідницького завдання

Аспірант виконує одне індивідуальне дослідницьке завдання, погоджене з науковим керівником і, за потреби, фахівцем від бази практики.

Завдання має бути посильним у межах відведеного часу, пов'язаним із проблематикою освітньо-наукової програми та передбачати конкретний результат.

Можливими напрямками роботи є:

- порівняння наукових підходів до педагогічної проблеми;
- аналіз освітнього досвіду або навчально-методичних матеріалів;
- розроблення дослідницького інструментарію;
- опрацювання доступних емпіричних матеріалів;
- підготовка методичних рекомендацій;
- розроблення пропозицій щодо використання результатів дослідження у викладанні.

На початку роботи визначаються тема, мета, основні дії та форма представлення результату. Ці відомості стисло фіксуються в індивідуальному плані.

Якщо робота передбачає збирання даних або залучення учасників дослідження, її умови попередньо погоджуються з керівниками. У підсумковому матеріалі зазначаються фактично виконані дії та обмеження отриманих результатів.

7.4. Обговорення та представлення результатів

Аспірант може брати участь у наукових і методичних семінарах, робочих зустрічах та інших фахових обговореннях, передбачених діяльністю бази практики.

Якщо відповідні заходи не проводяться в період практики, результати завдання обговорюються під час консультації з керівником або фахівцями.

Підсумковий матеріал може мати форму аналітичного огляду, порівняльної таблиці з висновками, методичних рекомендацій, дослідницького інструментарію, доповіді, проєкту тез або статті. Обирається одна форма, яка найкраще відповідає змісту завдання.

У звіті стисло зазначаються тема, мета, використані підходи та основні результати. Підготовлений матеріал додається до звітнього комплексу. Публікація статті або тез не є обов'язковою умовою завершення завдання.

8. ПОЄДНАННЯ ВИКЛАДАЦЬКОЇ ТА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Обидва змістові модулі спрямовані на розвиток готовності аспіранта до професійної діяльності, у якій викладання й дослідження взаємно доповнюють одне одного.

Опрацьовані наукові джерела та результати дослідницького завдання можуть використовуватися для підготовки занять, створення практичних вправ, навчальних ситуацій і запитань для дискусії.

Спостереження за освітнім процесом, своєю чергою, допомагають уточнювати дослідницькі питання, оцінювати можливості застосування наукових підходів та визначати напрями подальшого пошуку.

У звіті доцільно навести конкретний приклад такого взаємозв'язку. Матеріал, використаний у межах обох модулів, подається один раз із відповідним поясненням.

9. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Під час практики аспірант відповідально використовує наукові й навчальні матеріали та достовірно відображає виконану роботу.

У конспектах, презентаціях і дослідницьких матеріалах зазначаються джерела запозичених положень, ідей, зображень та даних. Власні висновки відокремлюються від позицій інших авторів, а у спільній роботі коректно визначається внесок кожного учасника.

До щоденника та звіту включаються лише фактично виконані завдання й отримані результати.

Професійна взаємодія ґрунтується на повазі, толерантності, доброзичливості та відкритості до обговорення. Зауваження формуються щодо змісту роботи й супроводжуються конструктивними рекомендаціями.

Використання внутрішніх матеріалів бази практики, відомостей про учасників освітнього процесу та дослідницьких даних здійснюється з урахуванням погоджених умов доступу. У звітних матеріалах за потреби застосовується знеособлення.

Питання, що виникають під час роботи, аспірант обговорює з науковим керівником або відповідальним представником кафедри.

10. ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЇХ ОФОРМЛЕННЯ

За результатами практики аспірант подає єдиний комплект матеріалів, який охоплює роботу за обома змістовими модулями:

1. Титульну сторінку — додаток 1.
2. Індивідуальний план практики — додаток 2.
3. Щоденник практики — додаток 3.
4. Аналізи відвіданих занять — додаток 4.
5. Плани-конспекти проведених занять із коротким самоаналізом і необхідними дидактичними матеріалами — додаток 5.
6. Підсумковий звіт із результатами виконання дослідницького завдання — додаток 6.
7. Відгук наукового керівника — додаток 7.

До захисту готується презентація основних результатів практики.

Окремі звіти про опрацювання джерел, консультації чи участь у заходах не передбачаються: відповідні відомості включаються до щоденника або підсумкового звіту. Підготовлені матеріали подаються один раз.

10.1. Індивідуальний план

Індивідуальний план містить перелік основних видів роботи, строки їх виконання та відмітки про завершення. У ньому конкретизуються викладацькі завдання й тема дослідницької роботи.

План погоджується з науковим керівником і затверджується завідувачем кафедри. За потреби зміст роботи узгоджується з керівником від бази практики.

10.2. Щоденник практики

У щоденнику зазначаються дата, зміст виконаної роботи та отриманий результат. Записи ведуться регулярно й мають бути стислими та конкретними.

Наприклад, доцільно вказати тему відвіданого заняття, назву підготовленого матеріалу, зміст консультації або завершений етап дослідницького завдання.

Після завершення практики щоденник підписують аспірант, науковий керівник і завідувач кафедри.

10.3. Підсумковий звіт

Звіт містить:

- відомості про строки та бази практики;
- основні результати викладацької й навчально-методичної роботи;
- зміст і результати дослідницького завдання;
- короткий аналіз набутого досвіду та труднощів;
- висновки й пропозиції.

У тексті варто зосередитися на результатах роботи та їхньому значенні для професійного розвитку. Детальні конспекти й дослідницькі розробки додаються окремо з посиланнями на них у звіті.

10.4. Оформлення матеріалів

Рекомендується використовувати формат А4, шрифт Times New Roman розміром 14 пунктів, міжрядковий інтервал 1,5. Таблиці можуть оформлюватися компактніше за умови збереження читабельності.

Матеріали подаються в послідовному порядку, сторінки нумеруються, таблиці й ілюстрації мають назви. Посилання та бібліографічні описи оформлюються в єдиному стилі.

Паперову або електронну форму подання та строки визначає кафедра й повідомляє аспірантам на початку практики.

11. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Поточний контроль здійснюється під час консультацій, спостереження за роботою аспіранта, обговорення підготовлених матеріалів і перевірки виконання індивідуального плану.

Його призначення — своєчасно надати методичну підтримку, допомогти уточнити завдання та вдосконалити результати роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Результати оцінюються за 100-бальною шкалою.

Вид роботи	Максимальна кількість балів
Опрацювання документації кафедри, нормативних, навчально-методичних матеріалів та освітніх ресурсів	10
Відвідування й аналіз не менше двох навчальних занять	20
Підготовка навчально-методичного забезпечення занять	20
Проведення та обговорення навчальних занять	30
Підготовка звіту й представлення результатів практики	20
Разом	100

Під час оцінювання враховуються повнота виконання завдань, наукова й методична обґрунтованість матеріалів, самостійність аспіранта, уміння аналізувати результати та дотримання академічної доброчесності.

Звіт і підсумкове представлення мають відображати результати обох змістових модулів, зокрема виконання індивідуального дослідницького завдання.

Залік зараховується здобувачеві, який набрав від 60 до 100 балів. У разі отримання 35–59 балів передбачається можливість перескладання окремих компонентів або повторного проходження практики в порядку, визначеному Університетом. Результат 0–34 бали передбачає повторне проходження практики.

12. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після завершення практики аспірант подає звітні матеріали науковому керівникові. Керівник ознайомлюється з ними, обговорює результати та готує відгук.

Захист відбувається на підсумковій конференції кафедри за визначеним графіком. Аспірант стисло представляє виконану роботу, демонструє підготовлені матеріали та відповідає на запитання.

У доповіді доцільно висвітлити:

1. Основні завдання та умови проходження практики.
2. Результати підготовки й проведення навчальних занять.
3. Зміст і результат дослідницького завдання.
4. Набутий досвід, труднощі та напрями подальшого вдосконалення.

Презентація доповнює виступ прикладами навчально-методичних розробок, узагальненнями та результатами дослідницької роботи.

Підсумкове обговорення дає змогу оцінити професійні здобутки аспіранта, надати рекомендації та визначити можливості використання підготовлених матеріалів у подальшій науковій і викладацькій діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Навчально-методична література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник. Київ : ЦНЛ, 2018. 384 с.
2. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підручник. Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
3. Лисенко А. В. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Полтава : ПолтНТУ, 2018. 102 с.
4. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи : підручник. Харків : Стильна типографія, 2019. 267 с.
5. Немченко С. Г., Крижко В. В., Шумілова І. Ф., Старокожко О. М., Голік О. Б. Педагогіка вищої школи : підручник. Бердянськ : БДПУ, 2020. 517 с.
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.
7. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко та ін. ; за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. 240 с.
8. Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі : курс лекцій. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.
9. Технології дистанційного професійного навчання : методичний посібник / О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Каленський та ін. Житомир : Полісся, 2018. 160 с.
10. Шквир О. Л. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Хмельницький : ХГПА, 2020. 94 с.

Документи та ресурси для організації роботи

Під час проходження практики аспіранти користуються силабусом науково-педагогічної практики, відповідною освітньо-науковою програмою, документами щодо організації освітнього процесу, практичної підготовки та академічної доброчесності, а також навчально-методичними й дослідницькими матеріалами баз практики.

Офіційні інформаційні ресурси:

- Міністерство освіти і науки України — <https://mon.gov.ua/>.
- Український державний університет імені Михайла Драгоманова — <https://udu.edu.ua/>.

Для виконання індивідуального дослідницького завдання список джерел доповнюється публікаціями та матеріалами за обраною тематикою. Добір узгоджується з науковим керівником і враховує актуальність проблеми, якість джерел та можливість перевірити наведені відомості.

ДОДАТКИ

Додаток 1

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Педагогічний факультет

Кафедра _____

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ
З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

Курс _____ Форма навчання _____

Термін проходження практики:

з «» _____ 20__ р. до «» _____ 20__ р.

Бази проходження практики:

Змістовий модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти

(назва закладу вищої освіти та кафедри)

Змістовий модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти

(назва закладу освіти, наукової установи, освітнього чи дослідницького центру, іншої організації та відповідного підрозділу)

Науковий керівник:

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Київ — 20__

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ТА ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувач: _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Курс: _____ **Форма навчання:** _____

Кафедра: _____

Науковий керівник: _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Термін проходження практики:

з «___» _____ 20___ р. до «___» _____ 20___ р.

Загальний обсяг практики: 6 кредитів ЄКТС (180 годин).

Тривалість практики: 4 тижні.

Бази проходження практики:

Змістовий модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти

(назва закладу вищої освіти та кафедри)

Змістовий модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти

(назва закладу освіти, наукової установи, освітнього чи дослідницького центру, іншої організації та відповідного підрозділу)

Тема дисертаційного дослідження:

Індивідуальне дослідницьке завдання на період практики:

План та графік роботи

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Участь у настановчій конференції, ознайомлення із завданнями практики та погодження індивідуального плану.		
2	Ознайомлення з роботою баз практики, документацією та навчально-методичними матеріалами.		
	Модуль 1. Науково-педагогічна діяльність у закладі вищої освіти		

3	Відвідування й аналіз навчальних занять. Дисципліни _____ та _____ теми: _____		
4	Підготовка планів-конспектів і дидактичних матеріалів до власних занять.		
5	Проведення навчальних занять, обговорення їхніх результатів і короткий самоаналіз. Дисципліни, _____ теми _____ та _____ групи: _____		
6	Індивідуальна, _____ консультативна або позааудиторна робота за погодженням із керівником: _____		
	Модуль 2. Науково-дослідницька діяльність у сфері освіти		
7	Ознайомлення з дослідницькими напрямками роботи бази практики та опрацювання джерел за темою індивідуального завдання.		
8	Виконання індивідуального дослідницького завдання. Запланований результат: _____		
9	Обговорення дослідницьких результатів із керівником або фахівцями бази практики.		
	Підбиття підсумків		
10	Оформлення звітних матеріалів і підготовка презентації.		
11	Представлення та захист результатів практики.		

Зміст роботи уточнюється відповідно до індивідуальних завдань і можливостей баз практики. У графі «Термін виконання» зазначаються дати або періоди роботи, у графі «Відмітка про виконання» — дата завершення та, за потреби, короткий коментар.

Здобувач _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

ПОГОДЖЕНО

Науковий керівник _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

Завідувач кафедри _____
назва кафедри

_____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

**ЩОДЕННИК
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**
здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

Курс: _____ **Форма навчання:** _____

Кафедра: _____

Науковий керівник: _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Термін проходження практики:

з «_____» _____ 20____ р. до «_____» _____ 20____ р.

Обсяг практики: 6 кредитів ЄКТС (180 годин).

Тривалість практики: 4 тижні.

База / бази практики: _____

Облік виконаної роботи

Дата	Зміст виконаної роботи	Отриманий результат

Записи ведуться регулярно та відображають роботу за обома змістовими модулями. Зазначаються теми відвіданих і проведених занять, підготовлені матеріали, виконані дослідницькі завдання та результати консультацій. Кількість рядків збільшується за потреби.

Здобувач _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

Науковий керівник _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

Тема заняття:

(лекція, семінарське, практичне заняття тощо)

Напрямок аналізу	Спостереження та висновки
1. Мета заняття. Зрозумілість мети й очікуваних результатів для здобувачів.	
2. Зміст і структура. Наукова обґрунтованість, доступність матеріалу, послідовність викладу та розподіл часу.	
3. Методи й засоби навчання. Доцільність завдань, прикладів, навчальних матеріалів і цифрових ресурсів.	
4. Взаємодія з аудиторією. Залучення здобувачів, підтримка обговорення, відповіді на запитання та зворотний зв'язок.	
5. Результати та висновки. Досягнення мети, вдалі методичні рішення й можливості їх використання у власній роботі.	

« » 20 p.

Аналіз оформлюється окремо для кожного відвіданого заняття. Висновки доцільно підкріплювати конкретними прикладами

ПЛАН-КОНСПЕКТ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ

Здобувач: _____

Навчальна дисципліна: _____

Курс, група: _____

Дата: _____ Тривалість: _____

Тема заняття: _____

Вид заняття: _____

Мета: _____

Очікувані результати навчання: _____

Навчально-методичне забезпечення:

(презентація, тексти, завдання, цифрові ресурси, обладнання тощо)

Хід заняття

Етап і орієнтовний час	Зміст роботи, основні питання та завдання	Методи й засоби навчання
Вступна частина		
Основна частина		
Підбиття підсумків і зворотний зв'язок		

Основна частина розгортається за питаннями та завданнями заняття. За потреби додаються інструкції, приклади, критерії оцінювання й матеріали для самостійної роботи.

Використані та рекомендовані джерела

1. _____

2. _____

3. _____

Короткий самоаналіз після проведення заняття

Що вдалося та яких результатів досягнуто?

Які труднощі виникли та що варто вдосконалити?

Здобувач _____ / _____
(підпис) *(власне ім'я, прізвище)*

« _____ » _____ 20 ____ р.

Науковий керівник _____ / _____
(підпис) *(власне ім'я, прізвище)*

« _____ » _____ 20 ____ р.

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувач: _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Курс: _____ **Форма навчання:** _____

База / бази практики: _____

Термін практики: з _____ до _____

Науковий керівник: _____

1. Науково-педагогічна діяльність

Зазначте, з якими матеріалами й особливостями роботи кафедри ознайомилися, які заняття відвідали та провели, які навчально-методичні матеріали підготували. Стисло розкрийте основні результати.

2. Науково-дослідницька діяльність

Тема та мета індивідуального дослідницького завдання:

Виконана робота, використані джерела й методи:

Основні результати та можливості їх використання:

3. Висновки

Опишіть набутий досвід, труднощі та способи їх подолання. Зазначте, як результати практики можуть бути використані у викладанні й дисертаційному дослідженні. За бажанням подайте пропозиції щодо організації практики.

Матеріали, що додаються до звіту:

1.

2.

3.

4.

Здобувач _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

«_____» _____ 20____ р.

Звіт готується за результатами обох змістових модулів. Обсяг полів розширюється за потреби. Навчально-методичні розробки та результат дослідницького завдання додаються до звітнього комплекту один раз.

Загальний висновок

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Здобувач: _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

База / бази практики: _____

Термін практики: з _____ до _____

Відгук

У довільній формі характеризуються виконання індивідуального плану, якість підготовки та проведення занять, результати дослідницького завдання, самостійність і відповідальність здобувача. Наприкінці формулюється загальний висновок щодо проходження практики та, за потреби, рекомендації для подальшого професійного розвитку.

Науковий керівник _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

« _____ » _____ 20 ____ р.

З відгуком ознайомлений / ознайомлена

Здобувач _____ / _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

« _____ » _____ 20 ____ р.